

บทประพันธ์เพลง “ลาเทเนซีคอนแชร์โต” สำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส*

Received: 25 May 2021

Revised: 11 January 2023

Accepted: 24 February 2023

กวิทสร ระดาเขต**

ภาธร ศรีกรรณนท์***

การวิจัยเรื่องลาเทเนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊สเป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในศาสตร์การประพันธ์ดนตรีตะวันตก (Music Composition) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และเครื่องดนตรีอะคูสติค

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ บทประพันธ์เพลงลาเทเนซีคอนแชร์โตมีแนวคิดมาจากการใช้ความหมายของ Latency ที่มีค่าแปลได้หลากหลายความหมาย ไม่ว่าจะเป็นความหน่วง ความซ่อนเร้นอยู่ภายใน ความแฝงอยู่ ซึ่งผู้ประพันธ์สนใจวิธีการประพันธ์ดนตรีของเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊สขึ้นมาใหม่ ให้อยู่ในรูปแบบของดนตรีคลาสสิกและดนตรีแจ๊สผสมผสานและแอบแฝงอยู่ในบทประพันธ์ดนตรีชิ้นนี้ โดยกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของคอนแชร์โต ซึ่งประกอบด้วย 3 ท่อน มีอัตราเร็ว-ช้า-เร็ว ได้แก่ ท่อน I ผู้ประพันธ์เลือกใช้ลักษณะโครงสร้างของทำนองหลักและการแปร (Theme and Variations) เพื่อไล่ระดับความเข้มข้นของดนตรีไปจนถึงการนำช่วงเดี่ยว (Cadenza) ให้ผู้เดี่ยวเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์ได้แสดงความสามารถของเครื่องดนตรีอย่างเต็มที่ ท่อน II เลือกใช้โครงสร้างแบบลักษณะสองตอน A B โดยเพิ่มบทบาทของเครื่องดนตรีอะคูสติคประชันกับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เพื่อสร้างสีสันของการประสานเสียงในวงดนตรีแจ๊ส และท่อน III ได้เลือกใช้รูปแบบโครงสร้างของรอนโด (Rondo)

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

เครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์;
เครื่องดนตรีอะคูสติค;
วงดนตรีแจ๊ส

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ลาเทเนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส” สาขาวิชาดนตรี ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: kawitsorn.r@ku.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: fhumps@ku.ac.th

โดยการนำความคิดเดิมกลับมาทำซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของดนตรีแจ๊สมากขึ้นด้วยบันไดเสียงบลูส์ (Blues Scale) และมีการนำรูปแบบสวิตช์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีแจ๊สมาผสมอยู่ด้วย ตลอดจนการใช้เทคนิคการประพันธ์ของดนตรีในศตวรรษที่ 20 โดยทั้ง 3 ท่อนจะมีการนำเสนอเทคนิคการบรรเลงของเครื่องดนตรีวินด์อเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊สในหลากหลายรูปแบบอย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของดนตรีแจ๊สและดนตรีคลาสสิก

Music Composition “Latency Concerto” for Electronic Wind Instrument and Jazz Ensemble*

Kawitsorn Radakhet**

Pathorn Srikranda***

Received: 25 May 2021

Revised: 11 January 2023

Accepted: 24 February 2023

The research entitled “Music Composition ‘Latency Concerto’ for Electronic Wind Instrument and Jazz Ensemble” is a qualitative research in music composition which is aimed to compose music for electronic wind instruments and acoustic instruments.

The findings of Latency Concerto can be summarized as follows: the ideas of composing Latency Concerto came from the term Latency’s wide range of meanings, which include “delayed”, “intrinsic” and “latent”. The composer is interested in the method of combining electronic wind instruments (EWI) with a jazz ensemble in the form of concerto. The result was that both classical and jazz music were blended and hidden in the script. The piece consists of three sections, with a fast-slow-fast tempo. For Section I, the composer chose the theme and variations structure to create an intensity gradient of the music leading to cadenza for the soloist of the EWI to show his talent to the fullest extent. For Section II, a two-part AB Jazz form was adopted to increase the role of the acoustic instruments against the EWI which resulted in melodic harmonies. For Section III, the rondo’s structure was used by repeating the same idea more than once to increase the intensity of jazz even more, with blues scale mixed with jazz’s signature swing as well as the use of a composing technique of the 20th century. All three sections featured the playing techniques of wind electronic instruments and a jazz ensemble in a variety of ways with full efficiency to connect jazz and classical music.

Research Article

Abstract

Keywords

electronic wind instrument;
acoustic instrument;
jazz ensemble

* This paper is a part of the author’s thesis entitled “Latency Concerto for Electronic Wind Instrument and Jazz Ensemble”, Music Program, Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University.

** Master’s student, Music Program, Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: kawitsorn.r@ku.th

*** Associate Professor, Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: fhumpst@ku.ac.th

1. บทนำ

ดนตรีตะวันตกมีประวัติและพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พัฒนาการได้แสดงให้เห็นมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณลักษณะของดนตรี เครื่องดนตรี การผสมวงดนตรี ตลอดจนบทประพันธ์ที่ได้มีการสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ได้ปรากฏมิติทางดนตรีในด้านต่างๆ อย่างหลากหลายเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาดนตรีในรูปแบบใหม่ การพัฒนาเครื่องดนตรีและการผสมวงดนตรีในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากรูปแบบดั้งเดิมที่ยังคงปรากฏอยู่แล้ว ได้ปรากฏรูปแบบใหม่ในลักษณะการผสมผสานระหว่างลักษณะดั้งเดิมกับรูปแบบใหม่และที่เป็นรูปแบบใหม่โดยสิ้นเชิงอีกมากมาย ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์บทประพันธ์สำหรับรูปแบบทางดนตรีที่หลากหลายเหล่านั้นด้วยเช่นกัน

ประการสำคัญที่ก่อให้เกิดความหลากหลายทางดนตรีเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ได้เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทสำคัญ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในทุกมิติ ตัวอย่างเช่น การสร้างสรรค์บทประพันธ์ใหม่ๆ จากเสียงสังเคราะห์ การพัฒนาเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์หลายชนิด เป็นต้น

เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Electronic Wind Instrument และเรียกตามอักษรย่อว่า “อีวี” (EWI) เป็นเครื่องดนตรีไฟฟ้าที่ใช้ลมจากการเป่าทำให้เกิดเสียงและเสียงที่ได้นั้นจะผสมเข้ากับระบบไฟฟ้าผ่านการเชื่อมต่อและขยายเสียงด้วยลำโพง (Amplifier) ทำให้เกิดเสียงในลักษณะใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะส่วนมากเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ได้นำไปบรรเลงในแนวดนตรีประเภทฟิวชันแจ๊ส (Fusion Jazz) โดยบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เช่น กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด เป็นต้น อย่างไรก็ตามเครื่องดนตรีชนิดนี้ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายในการนำมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีประเภทอะคูสติค หรือในวงดนตรีแจ๊สทั่วไป รวมไปถึงแนวดนตรีคลาสสิก

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการสร้างสรรค์บทประพันธ์ขึ้นมากมายเพื่อตอบสนองความหลากหลายทางดนตรีที่ปรากฏขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบดนตรีแจ๊สประเภทต่างๆ ซึ่งได้มีการสร้างสรรค์บทประพันธ์สำหรับกลุ่มเครื่องดนตรีหลักในวงดนตรี รวมถึงเครื่องอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ได้แก่ กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด อย่างมากมาย แต่การสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีสำหรับการบรรเลงเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการให้ความสำคัญกับเครื่องดนตรีในฐานะเครื่องดนตรีหลักของวงดนตรี หรือสำหรับการบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงประกอบโดยวงดนตรีลักษณะต่างๆ ยังไม่ปรากฏ ส่วนใหญ่เป็นบทประพันธ์ดนตรีที่ได้มีการนำเอาเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาผสมผสานในวงดนตรีเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องดนตรีชนิดนี้ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีสำหรับการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับวงดนตรีแจ๊ส โดยผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงขั้นตอนและรายละเอียดต่างๆ ของการสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีนี้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 สร้างสรรค์งานบทประพันธ์ดนตรีชิ้นใหม่ที่มีการผสมผสานระหว่างดนตรีคลาสสิก ดนตรีศตวรรษที่ 20 และดนตรีแจ๊สเข้าด้วยกันผ่านเครื่องดนตรีวินด์อเล็กทรอนิกส์และเครื่องดนตรีอะคูสติค

2.2 เผยแพร่บทประพันธ์ดนตรีชิ้นใหม่สำหรับเครื่องดนตรีวินด์อเล็กทรอนิกส์โดยการแสดงดนตรีในที่สาธารณะ

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการประพันธ์บทเพลง

กำหนดขอบเขตของการสร้างบทประพันธ์ดนตรีที่นำรูปแบบดนตรีคลาสสิก ดนตรีศตวรรษที่ 20 ดนตรีแจ๊ส ไปจนถึงการเลือกกลุ่มเครื่องดนตรี แบ่งออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

- 1) กลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwind Instruments) เช่น แซกโซโฟน คลาริเน็ต ฟลูต
- 2) กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass Instruments) เช่น ทรัมเปต ทรอมโบน
- 3) กลุ่มเครื่องตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) เช่น กลอง ฉาบ
- 4) กลุ่มเครื่องสาย (String Instruments) เช่น ไวโอลิน ดับเบิลเบส
- 5) เครื่องดนตรีประเภทลิ้นนิ้ว (Keyboard) เช่น เปียโน

ผู้ประพันธ์กำหนดขอบเขตของวงดนตรีเป็นวงหัตถ์ดนตรี (Big Band) อันประกอบด้วยกลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwind Instruments) จำนวน 5 เครื่อง ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟน ตำแหน่งที่ 1-2 เทเนอร์แซกโซโฟน ตำแหน่งที่ 1-2 และบาริโตนแซกโซโฟน กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass) จำนวน 4 เครื่อง ประกอบด้วยทรัมเปต ตำแหน่งที่ 1-3 และทรอมโบน กลุ่มเครื่องจังหวะ 4 เครื่อง ประกอบด้วยกีตาร์ เบส เปียโน กลอง และมีเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Wind Instrument) เป็นเครื่องเดียวในการประพันธ์บทเพลงนี้

3.2 ขอบเขตของการนำเสนอบทเพลง

บทประพันธ์ดนตรีชิ้นนี้ต้องการนำเสนอความยาวประมาณ 14 นาที โดยการนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ต ต่อที่สาธารณะและการบันทึกโน้ตบทเพลงทั้งหมดเป็นลายลักษณ์อักษร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องลาเทนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊สมีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในศาสตร์ด้านการประพันธ์ดนตรี เป็นการประพันธ์ดนตรีขึ้นใหม่ ดำเนินงานตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

4.1 ขั้นตอนการเตรียมการ

เป็นขั้นตอนในการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะและเทคนิคในการบรรเลงเพื่อใช้ประกอบในการประพันธ์ดนตรี งานวิจัยที่เกี่ยวกับสาระของดนตรีคลาสสิก การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีแจ๊ส

4.2 ขั้นตอนการประพันธ์เพลง

เป็นขั้นตอนการประพันธ์เพลงโดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการกำหนดโครงสร้างของบทประพันธ์ในรูปแบบคอนแชร์โตของดนตรีคลาสสิก และได้ปรับให้ช่วงระดับเสียงของเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และเครื่องดนตรีอะคูสติคของวงดนตรีแจ๊สสามารถร่วมกันบรรเลงได้ในบันไดเสียง Eb Major, Bb Major, C Major จากนั้นมีการดำเนินคอร์ดและจังหวะแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย โดยแต่ละท่อนยังอิงลักษณะสังคีตลักษณะแบบดนตรีคลาสสิก ไม่ว่าจะเป็นสังคีตลักษณะทำนองหลักและการแปร สังคีตลักษณะสองท่อน และสังคีตลักษณะรอนโด แบ่งออกเป็น 3 ท่อน โดยกำหนดอัตราเร็ว-ช้า-เร็ว

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน

ขั้นตอนการนำเสนอผลงานประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ การนำเสนอผลงานโดยการจัดแสดงดนตรีและการนำเสนอข้อมูลเอกสารในรูปแบบวิทยานิพนธ์ลาเทนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

5.1 การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลและเทคนิคการบรรเลงของเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาพบว่าวาชลิชาน (Vashlishan, 2011, p. 1) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าในช่วงปลาย ค.ศ. 1970 ไนล์ สไตเนอร์ ได้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ที่ควบคุมด้วยลมและตัวควบคุมให้กำเนิดเสียงด้วยกลไกของดนตรีไฟฟ้าทำให้เกิดเสียงดนตรีที่หลากหลาย (Musical Instrument Digital Interface) หรือชื่อย่อคือ MIDI ซึ่งออกแบบมาเพื่อให้นักดนตรีที่คุ้นเคยกับเทคนิคการหายใจใช้ลมเป่าและการใช้นิ้วในการบรรเลงเพื่อให้เกิดเสียง ได้สร้างความสนใจให้กับนักดนตรีทั่วโลก หลังจากนั้นบริษัท AKAI ได้นำการออกแบบของสไตเนอร์ไปผลิตมีรุ่น EVI-1000, EWI-2000, EWI-3000 จนถึงปัจจุบันรุ่น EWI-5000s เป็นเครื่องดนตรีที่มีความยืดหยุ่นอย่างสูง สามารถบรรเลงได้เจ็ดช่วงคู่แปด (Seven Octaves) และเทคนิคการเล่นแบบทาบเสียงด้วยช่วงคู่แปด ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ การเบนเสียง (Pitch Bending) และสามารถปรับเอฟเฟกต์ของเสียงให้มีหน่วง (Delay) และเสียงก้อง (Reverb) เพิ่มเข้ามา ตลอดจนเสียงประสาน (Harmony) อีกทั้งยังมีเสียงเพิ่มเติม (Sound Samples) อีกหนึ่งร้อยเสียงในการปรับเปลี่ยนและเลียนแบบเครื่องดนตรีต่าง ๆ ผ่านโปรแกรมที่ชื่อ Vyzax เป็นโปรแกรมหลักในระบบคอมพิวเตอร์ของบริษัท AKAI

ตั้งแต่ ค.ศ.1970-ปัจจุบัน เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาเรื่อยมาทำให้มีความสามารถที่หลากหลายในการบรรเลงและทำให้มีสีสันจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนเป็นเทคนิคหลักของเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ที่ขาดไม่ได้ในการนำไปบรรเลงในรูปแบบวงต่าง ๆ ได้แก่

1. เทคนิคการเล่นช่วงคู่แปด (Octave) เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์สามารถเล่นระดับเสียงได้กว้างถึงเจ็ดช่วงคู่แปด โดยใช้นิ้วโป้งข้างซ้ายสลับขึ้นลงเพื่อเปลี่ยนเสียงช่วงคู่แปด
2. เทคนิคการเล่นรูดเสียง (Glissando) เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์มีแผงปุ่มด้านข้างนิ้วโป้งข้างซ้ายที่สามารถเคลื่อนจากเสียงช่วงคู่แปดหนึ่งไปยังช่วงคู่แปดหนึ่งได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว
3. เทคนิคการเบนเสียงขึ้นครึ่งโน้ตแล้วกลับมาที่เสียงเดิม (Pitch Bend Up) การเบนเสียงลงครึ่งโน้ตแล้วกลับมาที่เสียงเดิม (Pitch Bend Down) โดยใช้นิ้วโป้งมือขวา กดลงไปที่เซนเซอร์ของเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีรูปแบบคล้ายการฟ้อนปากของเครื่องเป่า แต่สามารถทำได้ง่ายกว่าเพียงการขยับนิ้ว
4. เทคนิคการเล่นทาบโน้ตช่วงคู่แปด (Double octave) เครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์มีปุ่มมือขวาที่สามารถกดเพื่อเพิ่มเสียงช่วงคู่แปดให้ออกมาพร้อมกันสองระดับเสียงซ้อนกันได้เพื่อเพิ่มความหนาแน่นของเสียง
5. เทคนิคการเล่นประสานเสียงในรูปแบบคอร์ด (Chord) ที่ปุ่มด้านข้างมือขวาของเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์สามารถกดให้ปุ่มค้างไว้และสามารถบรรเลงต่อกันไปได้ โดยแต่ละเสียงที่บรรเลงจะยังคงอยู่และมีเสียงทับซ้อนกัน ผู้บรรเลงสามารถเล่นเสียงประสานได้ในตัวเองซึ่งแตกต่างจากเครื่องเป่าแบบอะคูสติคที่สามารถบรรเลงได้ทีละเสียง

5.2 การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีดนตรีคลาสสิก ดนตรีศตวรรษที่ 20 และดนตรีแจ๊ส

5.2.1 แนวคิดและทฤษฎีดนตรีคลาสสิก

จากการศึกษาพบว่าบทประพันธ์ดนตรีคอนแชร์โตซึ่งมีชานา พันธุ์เจริญ (2563, น. 163) กล่าวว่ารูปแบบคอนแชร์โต (Concerto) ไม่ใช่สังคีตลักษณะ แต่มีการใช้สังคีตลักษณะต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละท่อน คอนแชร์โตเป็นประเภทของบทเพลงที่มี 3 ท่อน ในอัตราเร็ว-ช้า-เร็ว แนวความคิดที่สำคัญที่สุดของคอนแชร์โตคือต้องมีการเล่นประชันกัน จึงอาจเรียกคอนแชร์โตว่าบทบรรเลงประชัน สังคีตลักษณะที่ปรากฏอยู่ในท่อนต่างๆ ของคอนแชร์โตจะถูกประยุกต์รูปแบบเพื่อให้สามารถรองรับการประชันและการอวดฝีมือของผู้เดี่ยวได้ โดยสังคีตลักษณะที่ผู้วิจัยศึกษามีดังต่อไปนี้

1. สังคีตลักษณะทำนองหลักและการแปร (Theme and Variations) หมายถึงสังคีตลักษณะรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคคลาสสิกและเป็นที่นิยมเรื่อยมาจนถึงปลายยุคโรแมนติก ในศตวรรษที่ 20 ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบของการแปรด้วยการประดับประดาทำนองให้น่าสนใจ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1.1 ทำนองหลัก (Theme) ส่วนที่เป็นทำนองหลักมักอยู่ในสังคีตลักษณะสองตอน ทำนองหลักนี้เป็นพื้นฐานในการแปรทำนองต่อไป โดยทำนองหลักมักเป็นทำนองธรรมดาที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน

1.2 การแปร (Variations) ส่วนที่เป็นการแปรจะเป็นการนำทำนองหลักตั้งแต่ต้นจนจบมาแปรหลายครั้งในการแปรแต่ละครั้งจะเรียกว่าเป็นการแปรครั้งที่ 1 การแปรครั้งที่ 2 ฯลฯ การแปรแต่ละครั้งจะอยู่ในสังคีตลักษณะเดียวกับทำนองหลัก

2. สังคีตลักษณะสองตอน (Binary form) หมายถึงสังคีตลักษณะรูปแบบที่มีต้นกำเนิดตั้งแต่ยุคกลางและเป็นที่นิยมเรื่อยมา โดยในยุคบาโรกมีแนวคิดในเรื่องโครงสร้างสองตอนที่สมบูรณ์ที่สุด โดยเริ่มจากสังคีตลักษณะสองตอนแบบธรรมดาในรูปของการเล่นซ้ำที่ละตอน แต่ละตอนก็มีการเสนอแนวความคิดที่จบในตัวเอง ซึ่งต่อมามีการนำทำนองเดิมกลับมาเสนอในช่วงท้ายเพลงอีกครั้ง เรียกว่า สังคีตลักษณะสองตอนแบบย้อนกลับ

3. สังคีตลักษณะรอนโด (Rondo form) หมายถึงสังคีตลักษณะที่มีการนำความคิดหลักเดิมกลับมาซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง ความคิดหลักนี้คือ ทำนองรอนโดหรือตอนหลัก (ตอน A) และมีตอนแยก (ตอน B, C, D, ...) ซึ่งต่างออกไปสลับกับตอนที่นำเสนอทำนองรอนโด ตัวอย่างของสังคีตลักษณะรอนโด เช่น A B A C A, A B A C A D A B A แต่ที่นิยมมากที่สุดโดยเฉพาะในยุคคลาสสิก คือ สังคีตลักษณะรอนโดเจ็ดตอน (Seven-part rondo form) เป็นสังคีตลักษณะที่ประกอบด้วย 7 ตอนดังนี้ A B A C A B A เป็นโครงสร้างที่มีความสมดุลที่สุด เนื่องจากมีตอน C เป็นตอนต่างและสำคัญที่สุดอยู่ตรงกลาง และคั่นด้วยตอน A ทั้งก่อนและหลัง ตามด้วยตอน A และ B ตามลำดับ

5.2.2 แนวคิดและทฤษฎีดนตรีศตวรรษที่ 20

จากการศึกษาพบว่าบทประพันธ์ในรูปแบบการใช้เทคนิคในดนตรีโทนาลแบบต่าง ๆ นั้น วิบูลย์ ตระกูลอัน (2558, น. 26) กล่าวว่าดนตรีร่วมสมัยในศตวรรษที่ 20 นักประพันธ์ได้ละเลยความสัมพันธ์ของศูนย์กลางเสียงและวิธีการประสานเสียงตามแบบแผนดั้งเดิม จากนั้นแทนที่ด้วยดนตรีระบบใหม่รวมถึงวิธีการจัดการกับระบบเสียงและใช้วิธีการประสานเสียงแบบใหม่ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดระบบดนตรีและวิธีการประพันธ์ใหม่ๆ เช่น โฟนอนัล โปโนนาลิตี หรือพอลิโทนาลิตี ขยายไปจนถึงดนตรีเอโทนัล ดนตรีซีเรียล ระบบดนตรีไม่อิงกฎเกณฑ์เสียง (Atonality) หรือระบบดนตรีสิบสองเสียง (The Twelve-Tone Method)

ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร (2553, น. 127) กล่าวว่าไว้ว่าแนวคิดการใช้เทคนิคดนตรีเสียงทลาย (Chance Music) หมายถึง เทคนิคดนตรีที่เปิดโอกาสให้เนื้อหาดนตรีได้ดำเนินไปตามเงื่อนไขของการเสียงทลายรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยนักประพันธ์ดนตรีเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขเหล่านี้ ดนตรีคลาสสิกในยุคโรแมนติกและดนตรีในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 นักประพันธ์มักจะกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาดนตรีให้ได้มากที่สุดโน้ตเพลง ไม่ว่าจะเป็นระดับเสียง ลักษณะจังหวะ ความเข้มเสียง อัตราความเร็ว เพื่อให้ตรงกับเงื่อนไขของบทเพลง โดยเทคนิคดนตรีเสียงทลายสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เทคนิคการใช้โน้ตกล่อง (Box notation) 2) การใช้โน้ตเวลา (Time notation) 3) การใช้โน้ตขยายเส้นรวบเขมบัต (Enlarged beam notation)

แนวคิดการใช้เทคนิคไซคลิก (Cyclic) หมายถึง การใช้แนวทำนองหลักทำนองเดียวกันในหลายกระบวนของเพลงใหญ่ เพื่อทำให้บทเพลงทั้งหมดมีเอกภาพ เทคนิคนี้ในศตวรรษที่ 18 ไม่นิยมใช้ แต่ในช่วงครึ่งหลังศตวรรษที่ 19 ไปจนถึงตอนต้นศตวรรษที่ 20 การประพันธ์ดนตรีโดยใช้เทคนิคไซคลิกนั้นได้รับความนิยมมากขึ้น จนทำให้นักประพันธ์เพลงแนวดนตรีบริสุทธิ์ (Absolute music) นำไปใช้ในบทเพลงขนาดใหญ่ ตัวอย่างคือ ไซคอฟสกี (Tchaikovsky) ในซิมโฟนีหมายเลข 5 และฟรานค์ (Franck) ในซิมโฟนีในกุญแจเสียง D ไมเนอร์ ลักษณะดังกล่าวพบได้ในการอนุมาณแบบนิรนัย (ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร, 2553, น. 15)

5.2.3 แนวคิดและทฤษฎีดนตรีแจ๊ส

จากการศึกษาบทประพันธ์ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส พบว่าเป็นดนตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะของความเป็นภาษา ในการสื่อสารความเข้าใจในไวยากรณ์ของภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้บุคคลสามารถใช้ภาษานั้นได้อย่างสละสลวย หรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมการใช้ภาษานั้นได้ เช่นเดียวกับการใช้โน้ตจากบันไดเสียงที่ถูกต้องเพื่อบรรเลงให้สอดคล้องกับคอร์ดเพียงอย่างเดียว ไม่ทำให้เกิดเป็นดนตรีแจ๊สที่ดี ศักดิ์ศรีวงรธาตล (2555, น. 31) กล่าวว่าไว้ว่าองค์ประกอบของดนตรีแจ๊ส แบ่งลักษณะที่สำคัญๆ ได้ดังนี้

1. การประสานเสียงในดนตรีแจ๊ส

1.1 คอร์ดและส่วนขยายของคอร์ด

คอร์ด (Chords) คือ กลุ่มโน้ตที่ประกอบขึ้นเป็นเสียงประสานในแนวตั้งซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในดนตรีแจ๊สที่มีการใช้สีสนของเสียงประสานที่มีลักษณะเฉพาะ นอกจากนี้ คอร์ดยังเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการเคลื่อนของเสียงประสานและเป็นโครงสร้างสำคัญที่นักดนตรีแจ๊สใช้ในการดนตรีในเพลงนั้นๆ โดยจะมีทริยแอตเป็นคอร์ดชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยโน้ต 3 ตัวที่สร้างขึ้นมาจากบันไดเสียงประเภทต่างๆ และเป็นพื้นฐานของการสร้างคอร์ดที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โน้ต 3 ตัวที่สร้างขึ้นในแนวตั้งทำให้ทริยแอตประกอบด้วยชั้นคู่ 2 คู่เสียง ทริยแอตแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ เมเจอร์, ไมเนอร์, ดิมินิชท์ และออกเมนเทด ซึ่งสร้างจากโน้ตลำดับที่ 1, 3 และ 5 ของบันไดเสียงแบบต่างๆ

ส่วนขยายของคอร์ด (Extensions) หมายถึง โน้ตในลำดับที่สูงกว่าโน้ตลำดับที่ 5 ของทริยแอต ได้แก่ โน้ตลำดับที่ 6, 7, 9, 11 และ 13 เมื่อเพิ่มโน้ตเหล่านี้ลงในทริยแอตแล้วจะทำให้คอร์ดนั้นมีสีสนของเสียงประสานที่เข้มข้นขึ้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญอย่างยิ่งในดนตรีแจ๊ส โดยปกติโน้ตส่วนขยายของคอร์ดแต่ละตัวมีลักษณะของการนำมารวมกับทริยแอตแต่ละประเภทที่แตกต่างกันและมีสัญลักษณ์ในการเรียกชื่อที่แตกต่างกัน

1.2 การดำเนินคอร์ด

ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล (2555, น. 109) กล่าวว่า ในดนตรีตะวันตกนั้นตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ดนตรีมีความสัมพันธ์กับศูนย์กลางของเสียง (Tonal center) ซึ่งในหลายกรณีคือเสียงที่ได้จากโน้ตโทนิคหรือคอร์ดลำดับที่ 1 ของบันไดเสียง ดนตรีมีการเคลื่อนที่จากศูนย์กลางเสียงดังกล่าวผ่านช่วงต่าง ๆ ของบทเพลงเพื่อที่จะเคลื่อนที่กลับเข้าหาศูนย์กลางของเสียงอีกครั้ง ความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าของทำนองและเสียงประสานเกิดขึ้นจากโน้ตหรือกลุ่มโน้ตที่มักจะเคลื่อนที่จากโน้ตที่ทำให้ความรู้สึกของเสียงกระด้างเพื่อเข้าหาโน้ตที่ทำให้ความรู้สึกของเสียงที่กลมกลืน การเคลื่อนที่ของโน้ตที่ทำให้เกิดความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าในดนตรีแจ๊สมากที่สุดคือการเคลื่อนที่ของโน้ตเบส ซึ่งสามารถเคลื่อนที่จากโน้ตหนึ่งไปหาอีกโน้ตหนึ่งได้โดยเสรี การเคลื่อนที่ของโน้ตเบสทำให้เกิดขึ้นคู่ที่มีระยะห่างขนาดต่าง ๆ ในทิศทางที่ต่างกัน

ในบทเพลงแจ๊สมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทเพลงร้องที่ใช้ประกอบละครเวที (Broadway) เป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกาในช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 20 นั้น มักมีการดำเนินคอร์ดที่เป็นแบบแผนแตกต่างกับดนตรีแจ๊สร่วมสมัยในช่วงครึ่งหลังศตวรรษที่ 20 ที่มีการเคลื่อนที่ของโน้ตเบสที่เป็นอิสระมากขึ้น การเคลื่อนที่ของโน้ตเบสที่พบได้บ่อยในดนตรีแจ๊สมาตรฐาน คือ การเคลื่อนที่ในทิศทางขาลงเป็นขั้นคู่ 3 หรือเคลื่อนที่ในรูปของการพลิกกลับในทิศทางของขาขึ้นเป็นขั้นคู่ 5 ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่ตามวงจรคู่ 5 หรือเคลื่อนที่ในรูปพลิกกลับเป็นขั้นคู่ 4 ในทิศทางขาขึ้น

2. จังหวะสวิงในดนตรีแจ๊ส

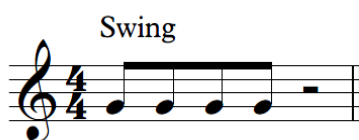
องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ดนตรีแจ๊สแตกต่างจากดนตรีประเภทอื่นๆ คือ องค์ประกอบในด้านจังหวะ การใช้จังหวะรูปแบบต่าง ๆ ในดนตรีแจ๊สและลักษณะของการบรรเลงโน้ต หรือการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) มีความหลากหลายและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การบรรเลงนั้นถูกต้องตามลักษณะของเสียงที่ควรจะเป็น อีกประการที่สำคัญ คือ การอธิบายเรื่องของความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าของทำนองโดยการบันทึกโน้ตนั้นไม่สามารถที่จะอธิบายเสียงที่ได้โดยแท้จริง การบันทึกโน้ตเป็นการประมาณของเสียงดนตรีเท่านั้น เพราะการบันทึกโน้ตมีข้อจำกัดหลายด้าน ทำให้ไม่สามารถที่จะบันทึกรายละเอียดของเสียงที่เกิดขึ้นจากการบรรเลงได้จริง การศึกษาเรื่องจังหวะในดนตรีแจ๊สเพื่อให้เกิดความเข้าใจจึงจำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการฟังเท่านั้น

เอกลักษณ์ของการควบคุมเสียงในการบรรเลงและการดนตรีในดนตรีแจ๊ส คือ ลักษณะการบรรเลงโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้น (Eighth note) ในจังหวะสวิง (Swing) ลักษณะดังกล่าวพบได้ในการอนุมาณแบบนิรนัย (ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล, 2555, น. 130)

ภาพที่ 1. ลักษณะการบรรเลงโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้นในจังหวะสวิง

จากตัวอย่างทั้งสามห้องแสดงถึงความพยายามที่จะบันทึกตัวโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้นในรูปแบบต่าง ๆ แต่ก็ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติ ดังนั้นแล้วในการบันทึกโน้ตเพื่อแสดงความสั้นยาวของโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้นที่บรรเลงด้วยจังหวะสวิงให้ถูกต้องนั้นจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากยิ่ง สมควรที่จะใช้วิธีการเขียนโน้ตด้วยเข้บัตหนึ่งชั้นแบบปกติและเขียนกำกับไว้ในตอนต้นของบทเพลงเพื่อให้ผู้บรรเลงได้รับรู้และเล่นแบบสวิงได้ถูกวิธี ทั้งนี้ทั้งนั้นควรจะได้รับการฝึกฝนทั้งการฟังเพลงแจ๊สแนวสวิงมาก่อนเพื่อที่จะสามารถเล่นได้ถูกหลักวิธีการ

ภาพที่ 2. การบันทึกโน้ตเข้บิตหนึ่งชั้นในจังหวะสวิง

3. รูปแบบของดนตรีแจ๊ส

ธีรช เล่าหิระพานิช (2560, น. 8) กล่าวว่าโมเดิร์นแจ๊ส (Modern jazz) เป็นรูปแบบหนึ่งของดนตรีแจ๊ส มีการพัฒนาตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 1940 เมื่อนำรูปแบบของดนตรีบีบ็อพมาเปรียบเทียบกับดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส จะเห็นได้ว่าแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยดนตรีโมเดิร์นแจ๊สจะเป็นดนตรีที่มีความซับซ้อนทางด้านของเสียงประสาน ส่วนทำนองหลักจะมีความเรียบง่าย ผู้ฟังสามารถซึมซับและจดจำแนวทำนองหลักได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากดนตรีคลาสสิก โดยมีการบรรเลงที่ละเอียดถี่ถ้วน มีการควบคุมอารมณ์และความดัง-เบาอย่างประณีต

บีบ็อพ (Bebop) สำเนียงของบีบ็อพเกิดจากการใช้โน้ตโครมาติก (Chromatic note) ในหลากหลายลักษณะมาเชื่อมทำนองของประโยคให้มีเสียงต่อเนื่องโดยมีโน้ตผ่าน (Passing tone) เพื่อสร้างทำนองเข้าหาโน้ตเป้าหมาย (Target note) ในแต่ละคอร์ด และการใช้โน้ตโครมาติกในลักษณะต่างๆ อีกทั้งทำนองที่ซับซ้อนของบีบ็อบยังเกิดมาจากการสร้างทำนองด้วยการใช้โน้ตนอกคอร์ด (Non-Chord Tone) ในรูปแบบโน้ตเทนชัน (Tension) โดยเสียงที่เกิดขึ้นจะมีทั้งเสียงกลมกลืนและเสียงกระด้าง อยู่ที่จุดประสงค์ในการเสนอทำนองของนักดนตรีแต่ละคน

ฟังก์ (Funk) เกิดในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 และพัฒนาอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ 1970 มีรูปแบบจังหวะที่สนุกสนานและสามารถเต้นรำได้ โดยการรวมเข้าของรูปแบบโซลแจ๊สและอาร์แอนด์บี เกิดเป็นรูปแบบฟังก์ฟังก์ก็ได้นำความเด่นชัดของเมโลดี้และนำจังหวะหลักเพิ่มขึ้นด้วยเบสอิเล็กทริกทอนิกส์กับกลอง มีคอร์ดไม่ซับซ้อน มีศิลปินที่สำคัญ เช่น เจมส์ บราวน์ (James Brown) ชากา คาน (Chaka Khan)

5.3 การสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีลาเท็นซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องwindอิเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส

ผู้วิจัยได้สร้างตารางโครงสร้างเบื้องต้นของบทประพันธ์ดนตรี โดยแบ่งบทประพันธ์ดนตรีออกเป็น 3 ท่อน และกำหนดความยาวในแต่ละท่อนด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ

ตารางที่ 1

โครงสร้างเบื้องต้นของบทประพันธ์

ท่อน I	ท่อน II	ท่อน III
4/4	4/4	4/4
Theme and Variations	A-B	A-B-A-C-A-B-A

จากตารางโครงสร้างเบื้องต้นของบทประพันธ์ข้างต้น ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวคิดสำหรับการสร้างแนวทำนองและแนวจังหวะของบทประพันธ์ดนตรีลาเทนซ์คอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส โดยได้เลือกใช้สัญลักษณ์ในแต่ละท่อนประกอบด้วย 1) สัญลักษณ์ทำนองหลักและการแปรในท่อน I 2) สัญลักษณ์สองตอนในท่อน II 3) สัญลักษณ์รอนโดในท่อน III หลังจากนั้นจึงได้กำหนดรายละเอียดทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดรูปแบบคอร์ดและกลุ่มโน้ตสำคัญ การกำหนดการประสานเสียง การกำหนดรูปแบบจังหวะ และการเรียบเรียงวงดนตรี ดังต่อไปนี้

5.3.1 การกำหนดรูปแบบคอร์ดและกลุ่มโน้ตสำคัญ

1. ท่อน I ผู้วิจัยสนใจรูปแบบในทางเดินคอร์ดแบบดนตรีแจ๊ส แมตทิงลี่ (Mattingly, 2003) ซึ่งให้เห็นว่า Modal Interchange จะเกิดขึ้นเมื่อรูปแบบคอร์ดไดอาโทนิคจากระบบอิงกุกูญแจเสียงหรือระบบโมดได้ทำการยืมคอร์ดจากระบบอิงกุกูญแจเสียงหรือระบบโมดอื่นๆ มาใช้ ผู้วิจัยได้เลือกชุดคอร์ดบนบันไดเสียง Eb เมเจอร์ โดยเริ่มจากการวางโครงสร้างพื้นฐานคอร์ดดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ชุดคอร์ดพื้นฐานที่เป็นโครงสร้างหลักในบทประพันธ์

Eb	Fm	Gm	Cm	Ab	Bb
{ I	ii	iii	vi	IV	V }

ตัวอย่างที่ 2 การเปลี่ยนแปลงชุดคอร์ดโดยนำเทคนิค Modal Interchange มาใช้

Eb	(F)	(Gb)	(C)	Ab	Bb
----	-----	------	-----	----	----

ตัวอย่างที่ 3 ชุดคอร์ดที่นำเทคนิคทางเดินคอร์ดเสียงประสานแบบดนตรีแจ๊ส (Jazz harmony) เข้ามาเปลี่ยนชื่อคอร์ด แต่ทำหน้าที่คล้ายเดิม

Eb	(F11)	(Gb ^b maj7)	(C9)	Ab	(Bb11)
----	-------	------------------------	------	----	--------

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดัดแปลงหน้าที่ของคอร์ดเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเป็นสีสันของบทประพันธ์ดนตรี โดยกำหนดในทำนองหลักของบทประพันธ์

ภาพที่ 3. การยืมคอร์ดจาก Modal Interchange

ในส่วนทำนองหลักผู้วิจัยได้ถอดโน้ตทั้งหมดมาจากชุดคอร์ดที่เปลี่ยนแปลงแล้ว ได้กลุ่มโน้ตหลักของบทประพันธ์ทั้งหมด 9 ตัวประกอบด้วย Eb, G, Bb, F, A, C, Db, Ab, E จึงเกิดกลุ่มโน้ตสำคัญในบทประพันธ์ดนตรีดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 4. กลุ่มโน้ตหลักจากการยืมคอร์ดใน Modal Interchange

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สอดแทรกรูปแบบประโยคดนตรีแจ๊สสั้น ๆ (Jazz Licks) ของศิลปินชื่อดังหลากหลาย เช่น หลุยส์ อาร์มสตรอง (Louis Armstrong) จากบทเพลง Hotter Than That และไมเคิล เบรคเคอร์ (Michael Brecker) จากบทเพลง Magnetic มาบันทึกในท่อนเพลงนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าและความไพเราะในดนตรีแจ๊สสมัยก่อนและนำมาดัดแปลงให้เข้ากันกับบทเพลงของผู้ประพันธ์ในยุคปัจจุบันให้ทันสมัยขึ้น

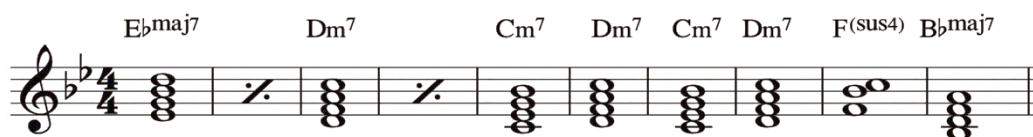

ภาพที่ 5. ประโยคดนตรีแจ๊สสั้น ๆ ของ Louis Armstrong

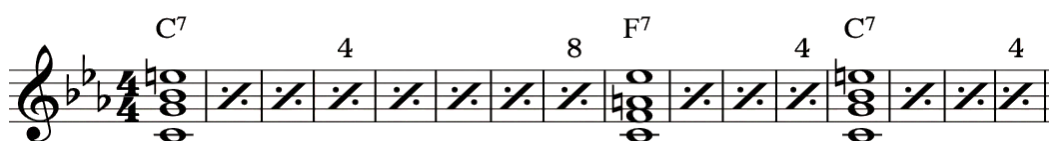
ภาพที่ 6. ประโยคดนตรีแจ๊สสั้น ๆ ของไมเคิล เบรคเคอร์ (Michael Brecker)

2. ท่อน II ผู้วิจัยได้เลือกใช้โครงสร้างคอร์ดการประสานเสียงที่ได้รับอิทธิพลจากดนตรีสมัยนิยม (Popular Music) โดยเน้นที่การดำเนินคอร์ดเป็นหลัก (Chord Progression) ที่ผู้ประพันธ์ได้รับอิทธิพลมาจากการฟังและการเล่นเพื่อประกอบอาชีพ ได้เลือกรูปแบบการดำเนินคอร์ดในรูปแบบ IV – iii – ii – V – I

ภาพที่ 7. การดำเนินคอร์ดดนตรีสมัยนิยม

3. ท่อน III ผู้วิจัยใช้รูปแบบคอร์ดบลูส์พื้นฐาน (Basic Blues Progression) ประกอบไปด้วยคอร์ด Dominant 7th จำนวน 3 คอร์ด ได้แก่ คอร์ด I7 คอร์ด IV7 และคอร์ด V7

ภาพที่ 8. การดำเนินคอร์ดบลูส์พื้นฐาน

จากนั้นผู้วิจัยได้นำกลุ่มโน้ตในบันไดเสียงบลูส์ (Blues Scale) มาทำให้เกิดทำนองสั้นๆ (Motif) ที่สามารถจดจำได้ง่ายมาสร้างเป็นทำนองหลักของบทเพลง โดยเลือกบันไดเสียง C บลูส์ (C Blues Scale) อีกทั้งผู้วิจัยยังได้แทรกบันไดเสียง Ab บลูส์ (Ab Blues Scale) เล่นไปพร้อมกันทั้ง 2 บันไดเสียงในช่วงประโยคเพลงเดียวกันเพื่อเพิ่มความเข้มข้นในช่วงกลางท่อนของบทเพลง

ภาพที่ 9. บันไดเสียง C บลูส์

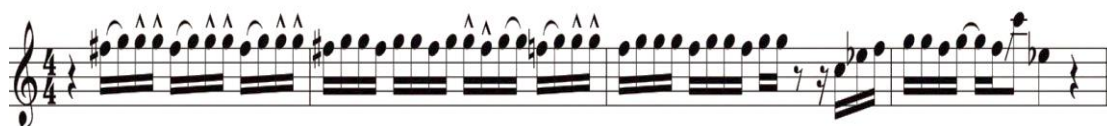
ภาพที่ 10. บันไดเสียง Ab บลูส์

หลังจากได้กลุ่มโน้ตในบันไดเสียงบลูส์ ผู้วิจัยได้สอดแทรกแนวคิดการใช้เทคนิคไซคลิกเข้าไปในบทประพันธ์ดนตรีเกิดเป็นแนวทำนองหลักเดียวกันในหลายกระบวนของบทเพลง โดยจะปรากฏในแนวทำนองเบส และกำหนดให้ปรากฏอีกในแนวเครื่องดนตรีอื่นๆ อาทิเช่น เครื่องเป่าลมไม้ เครื่องดนตรีวินด์อิลเล็กทรอนิกส์ และเครื่องลมทองเหลือง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นในบทเพลง

ภาพที่ 11. แนวคิดการใช้เทคนิคไซคลิก

ผู้วิจัยยังได้สอดแทรกรูปแบบประโยคดนตรีฟังก์แจ๊ส (Funk Jazz Licks) ของศิลปิน อีริค มาเรียนทอล (Eric Marienthal) จากหนังสือ *Ultimate Jazz Play-Along Jam with Eric Marienthal* ให้เกิดความน่าสนใจและมีลูกเล่นของความแปลกใหม่เข้าไปในการบรรเลงของเครื่องดนตรีวินด์อิลเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 12. ประโยคดนตรีแจ๊สสั้นๆ ของอีริค มาเรียนทอล (Eric Marienthal)

5.3.2 การกำหนดการประสานเสียง

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบของการประสานเสียงตามคอร์ด โดยกำหนดคอร์ดแบบดนตรีแจ๊สมาก่อนแล้วจึงมาแต่งเสียงประสานที่หลัง

1. ท่อน I ใช้รูปแบบคอร์ดจากโมเดิร์นแจ๊ส ด้วยเทคนิคจากการยืมคอร์ดจากโมดอื่นๆ มาใช้แต่ยังคงรักษาระบบบันไดเสียงเดิมไว้ ในการดำเนินการสร้างเสียงประสานจากการยืมคอร์ดในแต่ละห้อง โดยได้กำหนดคอร์ด

F11 ที่มีการยืมมาจากโมด Eb Lydian ได้คอร์ด F จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาประดับตกแต่งเพิ่มเติม จนกลายเป็นคอร์ด F11 ได้แก่ โน้ต F Bb C ซึ่งนำมาประพันธ์โดยกระจายโน้ตให้แก่เครื่องดนตรีประกอบ (Accompaniment)

ภาพที่ 13. คอร์ด F11

2. ท่อน II ใช้รูปแบบคอร์ดในเพลงสมัยนิยม (Popular Song) ซึ่งมีลักษณะตามรูปแบบวงจรรู้น้ำ (Circle of fifths) โดยสามารถได้ยินในบทเพลงทั่วไปในดนตรีเชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยนำมาปรับการประสานเสียงให้แต่ละเครื่องดนตรีประกอบ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีแบบฟอร์มของคอร์ด ii – V – I

ภาพที่ 14. รูปแบบฟอร์มของคอร์ด ii – V – I

3. ท่อน III ใช้รูปแบบคอร์ดบลูส์พื้นฐาน (Basic Blues Progression) มีรูปแบบการดำเนินคอร์ดประกอบไปด้วย Dominant 7th โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้มีความพิเศษในการประสานเสียงในท่อนสุดท้ายที่มีความเข้มข้นด้วยระบบที่มี 2 บันไดเสียงเกิดขึ้นพร้อมกัน ได้แก่ บันไดเสียง C บลูส์ที่แนวนและบันไดเสียง Ab บลูส์ที่แนวล่าง ทำให้เกิดคู่เสียงกระด้างขึ้นในบทประพันธ์ เป็นเทคนิคการแต่งเพลงที่พบในยุคศตวรรษที่ 20

ภาพที่ 15. การประสานเสียงโดยใช้ 2 บันไดเสียงพร้อมกัน

5.3.3 การกำหนดรูปแบบจังหวะ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของบทเพลงดนตรีคลาสสิกในรูปแบบคอนแชร์โตซึ่งมีรูปแบบการให้เดี่ยวเครื่องดนตรีประชันกับวงดุริยางค์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับดนตรีแจ๊สที่มีลักษณะของช่วงเดี่ยวและการด้นสด (Improvise) โดยนำความสอดคล้องทั้งสองอย่างนี้มาทำให้เกิดความสมดุลขึ้นในบทเพลง ให้มีทั้งบทเพลงที่มีทั้งท่อนการประชันกับวงดนตรีแจ๊สและเปิดโอกาสให้ผู้แสดงเดี่ยวได้อวดฝีมือในการบรรเลงแฉ่งไปในแต่ละท่อน โดยเทคนิคจังหวะที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในบทเพลงได้รับอิทธิพลจากดนตรีแจ๊สทั้ง 3 ท่อน ได้แก่

1. ท่อน I ใช้เทคนิคจังหวะเร็วในรูปแบบที่มีอิทธิพลจากดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส จนเกิดรูปแบบจังหวะแบบอิสระและทำนองสั้นๆ ที่สามารถจำได้ง่ายด้วยการสร้างโมทีฟที่อิงมาจากดนตรีคลาสสิกเป็นตัวกำหนดสร้างทำนองอื่นๆ ต่อไป

ภาพที่ 16. การบันทึกโน้ตกลองในดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส

2. ท่อน II ใช้เทคนิคจังหวะช้าที่มีความอ่อนหวานฟังสบายๆ ในรูปแบบของดนตรีสมัยนิยมและดนตรีโซล (Soul Music) ซึ่งจะมีจังหวะที่ติดหูและองค์ประกอบหลักของดนตรีโซล ที่เรียกว่าการโต้ตอบกันระหว่างตัวเครื่องโซโล่และเครื่องประกอบ (Call and Response)

ภาพที่ 17. การบันทึกโน้ตกลองในดนตรีสมัยนิยม

3. ท่อนที่ III ใช้เทคนิคจังหวะเร็วที่มีความสนุกสนานในรูปแบบของฟังก์ (Funk) ซึ่งจะมีตัวหลักในการดำเนินจังหวะด้วยเบสและกลองที่มีลักษณะชัดเจนขึ้น

ภาพที่ 18. การบันทึกโน้ตกลองในดนตรีฟังก์

5.3.4 การเรียบเรียงเสียงวงดนตรี

หลังจากการศึกษาแนวคิดของบทประพันธ์ดนตรีต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้งหมดมาประยุกต์และเพิ่มเติมบทท่อนนำ ท่อนลักษณะช่วงเดียว และท่อนเชื่อม ในแต่ละช่วงท่อนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดจุดพีคสุดของบทประพันธ์ จากนั้นได้กำหนดปรับแต่งความเข้มข้นของเนื้อดนตรีให้เหมาะสมในรูปประโยคของบทประพันธ์ ทั้งการเพิ่มสีสันของเครื่องเป่าในรูปแบบจังหวะต่างๆ ที่มีความหลากหลาย และสัดส่วนของโน้ตให้มีความสวยงามยิ่งขึ้น กำหนดความยาวของท่อนเพลงและความเร็วของบทประพันธ์ดนตรีให้มีความเหมาะสม แต่ละท่อนไม่ให้ยาวไปหรือสั้นจนเกินไป ช่วยให้บทประพันธ์ดนตรีไม่น่าเบื่อและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการวางเครื่องดนตรีที่อิงความร่วมมือไว้ด้วยการลดขนาดจำนวนเครื่องลมทองเหลืองลง กำหนดให้มีความแตกต่างกับรูปแบบปกติของวงแจ๊ซออร์เคสตรา (Jazz Orchestra) ที่มีความหนาแน่นของเครื่องเป่าลง เพื่อให้สอดคล้องกับเครื่องดนตรีวินด์อเล็กทรอนิกส์ในการแสดงเดี่ยวและสำเนียงแจ๊สร่วมสมัย รวมไปถึงปรับเทคนิคที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีวินด์อเล็กทรอนิกส์ให้มีความหลากหลายในการบรรเลงบทประพันธ์

หลังจากผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนในการประพันธ์ดนตรีครบทั้ง 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้นำมาบันทึกโน้ตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งต่อให้นักดนตรีฝึกซ้อม เพื่อเตรียมการแสดงในรูปแบบคอนเสิร์ตต่อไป

Latency Concerto

for Electronic Wind Instrument and Jazz Ensemble

I

Kawitsorn Radakhet

$\text{♩} = 100$

ภาพที่ 19. ลาเทนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส (Score) บางส่วน

5.4 การเผยแพร่บทประพันธ์ดนตรีลาเทนซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส

1. ผู้วิจัยสามารถเผยแพร่บทประพันธ์ดนตรีชิ้นใหม่สำหรับเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์นี้ โดยนำออกแสดงเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2563 ในงาน Master Composition Recital ณ สถาบันวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ บรรเลงโดยวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ (PRD Band) โดยมีอาจารย์รุ่งธรรม ธรรมการ เป็นผู้ควบคุมวง และนายเอกปิยะ สังขทัตทิมาสังข เป็นผู้บรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีวินด์อิเล็กทรอนิกส์

2. บันทึกภาพและการแสดงสดเผยแพร่ในเว็บไซต์ Youtube (https://youtu.be/_9pfJyDjIYM)

3. เผยแพร่ผลงานด้วยข้อมูลเอกสารในรูปแบบวิทยานิพนธ์บทประพันธ์ดนตรีลาเทนาซีคอนแชร์โต สำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊ส โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6. อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติมจากบทประพันธ์ดนตรีชิ้นนี้ที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเป็นดนตรีแจ๊สร่วมสมัย โดยมีรูปแบบของดนตรีคลาสสิกและดนตรีศตวรรษที่ 20 จนเกิดความกลมกลืนผ่านเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และเครื่องดนตรีอะคูสติค แบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. จากการทดลองและวิจัยการผสมวงระหว่างเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองกับกลุ่มเครื่องลมไม้ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าเสียงจากเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถบรรเลงได้กลิ่นกันโดยมีความแตกต่างกันของความเข้มข้นของเสียงเพียงเล็กน้อย ช่วงเสียงสูงต่ำของเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์มีความกว้างมากกว่า ทำให้เกิดความน่าสนใจอย่างมากเมื่อนำมาบรรเลงร่วมกัน ขึ้นอยู่กับบทประพันธ์ดนตรีจะกำหนดให้ในแต่ละท่อนเพลงเครื่องไหนมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดความแปลกใหม่น่าค้นหาในบทประพันธ์

2. จากการวางรูปแบบสังคีตลักษณะของดนตรีคลาสสิก ไม่ว่าจะเป็นสังคีตลักษณะทำนองหลักและการแปรสังคีตลักษณะสองตอน สังคีตลักษณะรอนโด ในรูปแบบคอนแชร์โตนั้นสามารถนำมาผสมผสานกันกับรูปแบบคอร์ดที่ใช้เทคนิคการยืมคอร์ดของ Modal Interchange ทำให้เกิดเสียงประสานทำนองออกไปทางดนตรีแจ๊สร่วมสมัย ทำให้รอบในการประพันธ์ดนตรีมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เกิดเป็นรูปแบบการประพันธ์ใหม่ที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงให้เกิดความไพเราะของบทประพันธ์ เพื่อนำเสนอดนตรีในลักษณะเชิงสร้างสรรค์ขึ้นแก่เครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบการบันทึกโน้ต

3. จากการทดลองนำประโยคดนตรีแจ๊สสั้นๆ ของนักดนตรีศิลปินที่มีชื่อเสียงในแต่ละยุคมาใส่ในทำนองหลักของบทประพันธ์ดนตรี ทำให้เกิดคุณค่าและแอบแฝงวิวัฒนาการของดนตรีแต่ละยุคสมัย มีความเป็นเอกลักษณ์ของบทประพันธ์ ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างบทประพันธ์ดนตรี ทำให้บทประพันธ์ชิ้นนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้

4. จากการทดลองใช้เทคนิคโซคลิกและเทคนิคดนตรีเสียงท่ายในบทประพันธ์ดนตรีทำให้แนวทำนองหลักทำนองเดียวกันในหลายกระบวนเกิดมิติของบทประพันธ์ ทำให้บทเพลงทั้งหมดมีเอกภาพมากยิ่งขึ้นและมีความเป็นเอกลักษณ์ในดนตรีแจ๊สร่วมสมัย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีลาเทนาซีคอนแชร์โตสำหรับเครื่องดนตรีวินด์โอเล็กทรอนิกส์และวงดนตรีแจ๊สนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กล่าวมาข้างต้น

รายการอ้างอิง

ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. (2553). *อรรถาธิบายและบทวิเคราะห์บทเพลงที่ประพันธ์โดยณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร*.

กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

ณัฏฐา พันธุ์เจริญ. (2563). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: เกศกะรัต.

ธีรช เลห์วีระพานิช. (2560). แนวคิดการอิมโพรไวส์สำหรับแจ๊สแซกโซโฟน. *วารสารดนตรีรังสิต*, 12(2), 8-16.

วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. (2558). *ดนตรีศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล. (2555). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนด์ พรินติ้ง.

Mattingly, R. (2003). *Jazz Composition Theory and Practice*. Boston: Berklee Press.

Ultimate Jazz Play-Along Jam with Eric Marienthal. (1997). Miami, FL.: Warner Publications.

Vashlishan, M. (2011). *The Akai Electric Wind Instrument (EWI4000s): A Technical and Expressive Method* (Unpublished doctoral dissertation). University of Miami, Miami.